

Karjääriõpetus

Ainepädevuste kirjeldus

Ainevaldkonna õppeained ja maht

Karjääriõpetus 8. klass (35 tundi)

Valdkonna kirjeldus

Õppeaines „Karjääriõpetus“ käsitletakse teemasid, mis kujundavad õpilastes valmisolekut erinevate elurollide täitmiseks ja elukestvaks õppeks, tööjõuturule sisenemiseks ja väärtusloomesse panustamiseks ning arendavad iseseisvat otsustamisvõimet. Karjääriõpetus võimaldab ühiskonna inimressurssi tööturul paremal viisil rakendada, viies inimeste oskused ja huvid kokku töö- ja õppimisvõimalustega.

Karjääriõpetus aitab kaasa sellele, et uue põlvkonna karjäärivalikuid ei piiraks stereotüüpsed soorollid ehk üldised jagatud arusaamad naiste ning meeste olemuse kohta. Õppijates kujuneb muutustega toimetulev, probleemide lahendamisele suunatud ja enesearengut väärtustav hoiak.

Õppeaine koosneb neljast osast lähtuvalt karjääri kujundamise pädevuste mudelist:

- 1) eneseteadlikkuse arendamine aitab kujundada enesekohaseid ja sotsiaalseid oskusi. Õpilane õpib ennast tundma. Arenevad suhtlemis- ja õpioskused. Omandatud teadmised, oskused ja hoiakud aitavad ennetada koolist väljalangevust.
- 2) võimaluste analüüs toetab teadlike valikute tegemist pärast põhikooli lõpetamist. Õpilane oskab märgata muutusi töömaailmas, väärtustada elukestvaid õpet ning mõista, et karjääripööre on tänapäeva kiires muutuvus töömaailmas loomulik isikliku karjääriritee osa.
- 3) planeerimine ja otsustamine arendab õpilase eesmärgistamise ja planeerimise oskusi ning teadlikkust otsuste vastuvõtmisel. Õpilane mõistab hariduse ja tööturu vahelisi seoseid, oskab karjäärilast infot hankida, analüüsida ja kasutada. Õpilane tunnetab oma vastutust karjääriritee kujundamisel ja elus toimetulemisel.
- 4) tegutsemine aitab teha läbimõeldud valikuid oma karjääri kujundamisel, sealhulgas haridustee jätkamisel. Õppija algatab ja viib ellu tegevusi erinevate elurollidega seotud eesmärkide saavutamiseks. Õpilastele tutvustatakse erinevaid töökeskkondi ja pakutakse tööharjutamiste võimalusi ning julgustatakse neid kasutama. Õpilased saavad teavet erinevatest õppimisvõimalustest ja oskavad seda kasutada oma plaanide elluviimisel.

Üldpädevused

Kultuuri- ja väärtuspädevus

Karjääriõpetus toetab väärtussüsteemide mõistmist, mõtete, sõnade ja tunnetega kooskõlas elamist ning oma valikute põhjendamist, enda heaolu kõrval ka teistega arvestamist. Karjääriõpetuses hinnatakse inimsuhteid ja tegevusi üldkehtivate moraalinormide seisukohast; tajutakse ja väärtustatakse oma seotust teiste inimestega, ühiskonnaga, loodusega, oma ja teiste

maade ja rahvaste kultuuripärandiga ning nüüdiskultuuri sündmustega; hinnatakse üldinimlikke ja ühiskondlikke väärtusi, väärtustatakse inimlikku, kultuurilist ja looduslikku mitmekesisust; teadvustatakse oma väärtushinnanguid.

Sotsiaalne ja kodanikupädevus

Karjääriõpetus kujundab suutlikkust ennast teostada; toimida aktiivse, teadliku, abivalmi ja vastutustundliku kodanikuna ning toetada ühiskonna demokraatlikku arengut; teada ja järgida ühiskondlikke väärtusi ja norme; austada erinevate keskkondade reegleid ja ühiskondlikku mitmekesisust, religioonide ja rahvaste omapära; teha koostööd teiste inimestega erinevates situatsioonides; aktsepteerida inimeste ja nende väärtushinnangute erinevusi ning arvestada neid suhtlemisel.

Enesemääratluspädevus

Karjääriõpetus kujundab suutlikkust mõista ja hinnata iseennast, oma nõrku ja tugevaid külgi; analüüsida oma käitumist erinevates olukordades; käituda ohutult ja järgida tervislikke eluviise; lahendada suhtlemisprobleeme.

Õpipädevus

Karjääriõpetus kujundab suutlikkust organiseerida õppekeskkonda individuaalselt ja rühmas ning hankida õppimiseks, hobideks, tervisekäitumiseks ja karjäärivalikuteks vajaminevat teavet; planeerida õppimist ja seda plaani järgida; kasutada õpitud erinevates olukordades ja probleeme lahendades; seostada omandatud teadmisi varemõpitud; analüüsida oma teadmisi ja oskusi, motiveeritust ja enesekindlust ning selle põhjal edasiõppimise vajadusi.

Suhtluspädevus

Karjääriõpetus toetab suutlikkust ennast selgelt, asjakohaselt ja viisakalt väljendada nii emakeeles kui ka võõrkeeltes, arvestades olukordi ja mõistes suhtluspartnereid ning suhtlemise turvalisust; ennast esitleda, oma seisukohti esitada ja põhjendada; lugeda ning eristada ja mõista teabe- ja tarbetekste ning ilukirjandust; kirjutada eri liiki tekste, kasutades korrektset viitamist, kohaseid keelevahendeid ja sobivat stiili; väärtustada õigekeelsust ja väljendusrikast keelt ning kokkuleppel põhinevat suhtlemisviisi.

Matemaatika-, loodusteaduste ja tehnoloogiaalane pädevus

Karjääriõpetus kujundab suutlikkust kasutada matemaatikale omast keelt, sümboleid, meetodeid koolis ja igapäevaelus; suutlikkus kirjeldada ümbritsevat maailma loodusteaduslike mudelite ja mõõtmisvahendite abil ning teha tõenduspõhiseid otsuseid; mõista loodusteaduste ja tehnoloogia olulisust ja piiranguid; kasutada uusi tehnoloogiaid eesmärgipäraselt.

Ettevõtlikkuspädevus

Karjääriõpetus kujundab suutlikkust ideid luua ja ellu viia, kasutades omandatud teadmisi ja oskusi erinevates elu- ja tegevusvaldkondades; näha probleeme ja neis peituvaid võimalusi, aidata kaasa probleemide lahendamisele; seada eesmärgi, koostada plaane, neid tutvustada ja ellu viia; korraldada ühistegevusi ja neist osa võtta, näidata algatusvõimet ja vastutada tulemuste eest; reageerida loovalt, uuendusmeelselt ja paindlikult muutustele; võtta arukaid riske.

Digipädevus

Karjääriõpetuses õpitakse suutlikkust kasutada uuenevat digitehnoloogiat toimetulekuks kiiresti muutuvast ühiskonnas nii õppimisel, kodanikuna tegutsedes kui ka kogukondades suheldes; leitakse ja säilitatakse digivahendite abil infot ning hinnatakse selle asjakohasust ja usaldusväärsust; osaletakse digitaalses sisuloomes, sh tekstide, piltide, multimeediumide loomisel ja kasutamisel; kasutatakse probleemilahenduseks sobivaid digivahendeid ja võtteid, suheldakse ja tehakse koostööd erinevates digikeskkondades; ollakse teadlik digikeskkonna ohtudest ning õpitakse kaitsma oma privaatsust, isikuandmeid ja digitaalset identiteeti; järgitakse digikeskkonnas samu moraali- ja väärtuspõhimõtteid nagu igapäevaelus.

LÄBIVAD TEEMAD

„Elukestev õpe ja karjääri planeerimine” - õpilasi juhatakse mõtlema oma võimalikele tulevastele tegevusvaldkondadele ning arutlema, millised eeldused ja võimalused on neil olemas, et oma soove ellu viia. Tähtis on käsitleda töö ja kutsega seotud stereotüüpseid suhtumisi kriitiliselt, et need ei muutuks õpilase tulevikuväljavaadete piirajateks. Õpilasi teavitatakse erinevatest tööharjutamise võimalustest ning julgustatakse neid kasutama. Õpilasele vahendatakse teavet edasiõppimisvõimaluste kohta ning luuakse võimalus saada kutsenõustamist. Läbiva teema käsitlemine III kooliastmes keskendub õpilase võimete, huvide, vajaduste ja hoiakute teadvustamisele, kujundatakse iseseisva õppimise oskus, mis on oluline alus elukestva õppe harjumuste ja hoiakute omandamisel. Õpilasi juhatakse mõtlema oma võimalikele tulevastele tegevusvaldkondadele ning arutlema, millised eeldused ja võimalused on neil olemas, et oma soove ellu viia. Erinevate õppetegevuste kaudu võimaldatakse õpilasel saada ülevaade tööturu üldisest olukorrast ja tuleviku prognoosidest, erinevatest töödest eri tegevusvaldkondades ameti- ja kutsealadel ning kasutada seda infot nii tulevase õpitava eriala valimisel kui pikemaajalisel karjääri planeerimisel. Erinevate ametite ja elukutsete tutvustamisel pööratakse tähelepanu töö iseloomule, töökeskkonnale, töötingimustele, vajalikele teadmistele, oskustele ja isikuomadustele. Õpilasi teavitatakse erinevatest tööharjutamise võimalustest ning julgustatakse neid kasutama. Õpilasele vahendatakse teavet edasiõppimisvõimaluste kohta ning luuakse võimalus kasutada karjääriteenuseid ning omandada karjääriplaani koostamiseks valikud teadmised ja oskused.

„Keskkond ja jätkusuutlik areng” – taotletakse õpilase kujunemist sotsiaalselt aktiivseks, vastutustundlikuks ja keskkonnateadlikuks inimeseks, kes hoiab ja kaitseb keskkonda ning väärtustades jätkusuutlikkust, on valmis leidma lahendusi keskkonna- ja inimarengu küsimustele. Läbiva teema käsitlemine III kooliastmes keskendub kohalike ning globaalsete keskkonna- ja inimarenguprobleemide käsitlemisele. Eesmärk on kujundada arusaama loodusest kui terviküsteemist, looduskeskkonna haprusest ning inimese sõltuvusest loodusvaradest ja -ressurssidest. Õppemeetoditest on kesksel kohal aktiivõppemeetodid, rühmatööd, juhtumiuuringud, arutelud ning rollimängud. Õpitavad teadmised, oskused ja hoiakud loovad eeldused vastutustundliku ning säästva suhtumise kujunemiseks oma elukeskkonda ning eetiliste, moraalsete ja esteetiliste aspektide arvestamiseks igapäevaelu probleemide lahendamisel.

„Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus” – läbiva teema käsitlemine III kooliastmes keskendub ühiskonna eri sektorite (avaliku, tulundus- ja mittetulundussektori) toimimisele ning nende seostele. Tähtsal kohal on riigi demokraatliku valitsemise korraldus ning üksikisiku või huvirühma osalemis- ja mõjutamisvõimalused kohaliku ja ühiskonna tasandi otsuste tegemisel.

Kodanikualgatuse ning vabatahtlikuna tegutsemise mõistmiseks ja motiveerimiseks ning ettevõtlikkuse arendamiseks tutvustatakse õpilasele võimalusi osaleda tegevustes paikkonna hüvanguks ning teda julgustatakse neis tegevustes osalema.

„Kultuuriline identiteet” – taotletakse õpilase kujunemist kultuuriteadlikuks inimeseks, kes mõistab kultuuri osa inimeste mõtte- ja käitumislaidi kujundajana, on kultuuriliselt salliv ja koostööaldis. Läbiva teema käsitlemisel III kooliastmes on keskne aidata õpilasel mõista, et omaenda tugev kultuuriline identiteet toetab teda teistes kultuurides orienteerumisel. Õpilasele pakutakse erinevaid võimalusi omandada kogemusi ning süvendada teadmisi teistest kultuuridest, saada elamusi erinevatest kunsti- ja kultuurivaldkondadest, sealhulgas võimalust kaasa lüüa kohalike kultuurisündmuste ettevalmistamises ja läbiviimises.

„Teabekeskond” – teabe usaldusvääruse kriitiline hindamine, kuna õpilane hakkab leidud teavet järjest rohkem kasutama isiklike otsuste tegemiseks, nt õppimisvõimalusi valides. Karjääriõpetus aitab õpilasel mõista internetis leiduvaid võimalusi ja ohte ning ennast ja oma privaatsust kaitsta; iseseisev teabeotsing muutub õpilasele harjumuspäraseks.

„Tehnoloogia ja innovatsioon” – karjääriõpetuse tunde viiakse läbi ka arvutiklassis, kus saab info- ja kommunikatsioonitehnoloogiat kasutada eluliste probleemide lahendamiseks ning oma õppimise ja töö tõhustamiseks.

„Tervis ja ohutus” – taotletakse õpilase kujunemist vaimselt, emotsionaalselt, sotsiaalselt ja füüsiliselt terveks ühiskonnaliikmeks, kes on võimeline järgima tervislikku eluviisi, käituma turvaliselt ning kaasa aitama tervist edendava turvalise keskkonna kujundamisele. Ohutuse valdkonnas õpetatakse käituma ohutult liiklus-, tule-, vee- ja teiste keskkonnast tulenevate ohtude puhul ning otsima vajaduse korral abi. Tutvustatakse ohutu töökeskkonna tunnuseid.

„Väärtused ja kõlblus” – erinevate maailmavaadete ja religioonide tutvustamisega (ajaloos ning tänapäeval) toetatakse sallivuse ja lugupidava suhtumise ning maailmavaatelistes küsimustes orienteerumise oskuste kujunemist.

Lõiming

Emakeel – suuline ja kirjalik eneseväljendusoskus, rühmatöodes oma seisukoha selge esitlemine, erinevate allikate analüüs ning tekstide mõistmine.

Inimeseõpetus - isiksus ja temperamentitüübid, isiksuse määramise testid, enesehinnang, vaimne tervis.

Ühiskonnaõpetus- ühiskonnaliikme õigused ja kohustused, muutuv tööturg.

Ajalugu – haridussüsteemi lähiajalugu.

Matemaatika- oskab koguda ja mõista statistilisi andmeid, oskab lugeda andmeid skeemidelt, diagrammidelt, tabelitest.

Õpitulemused	Õppesisu	Hindamine		
		Algtase	Kesktaase	Kõrgtase
<p>Analüüsib enda isiksust.</p> <p>Eristab oma tugevaid ning nõrku külgi ja seostab neid erinevatel kutsealadel töötamise eeldustega.</p> <p>Kasutab eneseanalüüsi tulemusi karjääriplaneerimisel.</p>	<p>Eneseteadlikkuse arendamine Teadlik eneseanalüüs.</p> <p>Karjääri kujundamisele suunatud eneseanalüüsi komponendid: huvid, hobid, oskused, teadmised, võimed, isikuomadused, väärtused, hoiakud, vajadused, saavutused, unistused, motivatsioon.</p> <p>Kohanemist ja õpioskusi mõjutavad ning soodustavad isikuomadused, hoiakud ja harjumused. Isiklik õpi-, huvitegevuse ja töökogemus.</p> <p>Tugevad küljed ja arenguvajadused. Minapilt. Enesehinnang. Arenguskumus.</p>	<p>Eristab oma tugevaid ning nõrku külgi.</p>	<p>Analüüsib enda isiksust.</p>	<p>Kasutab eneseanalüüsi tulemusi karjääriplaneerimisel.</p>
<p>Teab tööturu üldist olukorda, prognoose ja vajadusi.</p> <p>Teab kutseid ja ameteid ning kohalikke majandustegevuse valdkondi.</p>	<p>Õppimisvõimaluste ja töömaailma tundmaõppimine Tööturg ja tööjõuturg: tööturu üldine olukord ja arengusuunad.</p> <p>Tegevusvaldkonnad ja töökeskkonnad. Tulevikutöökohad ja -oskused.</p> <p>Ametid ja soorollidega seotud müüdid.</p>	<p>Teab kutseid ja ameteid ning kohalikke majandustegevuse valdkondi.</p>	<p>Teab tööturu üldist olukorda, prognoose ja vajadusi.</p>	<p>Omab konkreetset tegevusplaani õpitee jätkamiseks.</p>

<p>Oskab leida infot õppimisvõimaluste ja tööturu kohta.</p> <p>Mõistab tööturu ja hariduse vahelisi seoseid.</p> <p>Omab konkreetset tegevusplaani õpitee jätkamiseks.</p>	<p>Tööandjate ootused töötajale.</p> <p>Õpilase võimalused tööga tutvumiseks. Õppimisvõimalused pärast põhikooli.</p> <p>Eesti haridussüsteem. Alternatiivsed võimalused haridusteel.</p> <p>Karjääriinfo otsimine, hindamine ja kasutamine.</p>	<p>Oskab juhendamisel leida infot õppimisvõimaluste ja tööturu kohta.</p>	<p>Mõistab tööturu ja hariduse vahelisi seoseid.</p>	
<p>Teab karjääriplaneerimise põhimõtteid ja arvestab nendega valikute tegemisel.</p> <p>Oskab arvestada otsuseid mõjutavate teguritega.</p> <p>Teab ja kasutab vajadusel karjääriteenuseid.</p> <p>Teadvustab erinevate elurollide seoseid tööga.</p> <p>Omab teadmisi ja oskusi isikliku karjääriplaani koostamiseks.</p>	<p>Planeerimine ja otsustamine Karjääri kujundamine ja karjääri planeerimine.</p> <p>Edu, elurollid ja elulaad. Karjääriotsuseid mõjutavad tegurid ja nendega arvestamine. Eesmärkide seadmine.</p> <p>Alternatiivid. Valimine ja otsustamine. Omavastutus. Isiklik karjääriplan. Muutustega toimetulek. Karjääriteenused.</p>	<p>Teab karjääriplaneerimise põhimõtteid.</p> <p>Teab karjääriteenuseid.</p>	<p>Omab teadmisi ja oskusi isikliku karjääriplaani koostamiseks.</p> <p>Teadvustab erinevate elurollide seoseid tööga.</p>	<p>Oskab koostada isiklikku karjääriplaani, arvestades otsuseid mõjutavate teguritega.</p> <p>Oskab kasutada karjääriteenuseid.</p>
<p>Algatab ja viib ellu karjääri kujundamisega seotud tegevusi.</p> <p>Teab õpilasena töötamise võimalusi ja piiranguid ning</p>	<p>Tegutsemine Tutvumine töökeskkondadega ning töö- ja õpikogemuste omandamise võimalustega.</p>	<p>Teab õpilasena töötamise võimalusi ja piiranguid ning mõistab töösuhteid reguleerivate</p>	<p>Algatab ja viib ellu karjääri kujundamisega seotud tegevusi.</p>	<p>Oskab võrrelda enda vastavust konkursil esitatud nõuetele ning koostab juhendamisel</p>

<p>mõistab töösuhteid reguleerivate õigusaktide ja töölepingu tähtsust.</p> <p>Mõistab kandideerimis-protsessi olemust, oskab võrrelda enda vastavust konkursil esitatud nõuetele ning koostab juhendamisel kandideerimiseks vajalikud dokumendid.</p> <p>Analüüsib isiklikku õppimise ja/või töötamise kogemust ja kasutab analüüsi tulemusi oma karjääri kujundamisel.</p>	<p>Alaealiste töötamisega seotud nõuded ja piirangud.</p> <p>Töösuhteid reguleerivad õigusaktid. Tööohutus ja terviseriskid.</p> <p>Kandideerimine õpingutele ja/või tööle, sh vabatahtlikuks, vahetusõpilaseks või huvialaga seonduvalt. Kandideerimiseks vajalikud dokumendid.</p> <p>Õpi- ja töökogemuste analüüs.</p>	<p>õigusaktide ja töölepingu tähtsust.</p>	<p>Mõistab kandideerimis-protsessi olemust.</p>	<p>kandideerimiseks vajalikud dokumendid.</p> <p>Analüüsib isiklikku õppimise ja/või töötamise kogemust ja kasutab analüüsi tulemusi oma karjääri kujundamisel.</p>
--	---	--	---	---

Hindamine

Hindamisel lähtutakse vastavatest põhikooli riikliku õppekava üldosa sätetest, sh lähtutakse kujundava hindamise põhimõtetest. Kasutatakse mitmeeristavat hindamist, jooksvalt antakse sõnalist tagasisidet. Hinnatakse õpilase teadmisi ja nende rakendamise oskust, üldpädevuste saavutatust suuliste vastuste, esitluste, kirjalike ja praktiliste tööde ning praktiliste tegevuste alusel, arvestades õpilase teadmiste ja oskuste vastavust ainekavas taotletavatele õpitulemustele.

Hindamisel väärtustatakse õpilaste isikupära ja toetatakse arengut. Õpilane on hindamises aktiivne partner, kuna see toetab eneseanalüüsi oskuste kujunemist. Kursuse jooksul koostab õpilane personaalse õpimapi, kuhu kogub eneseanalüüsi ja õpiülesannete tulemused ning muud elukutsete või erialadega seotud materjalid. Õpimapi esitlemisel on määrav roll kokkuvõtva hinde saamiseks. Hindamise põhimõtteid ja korraldust tutvustatakse õppijatele õppetöö alguses.